

ՏԵՔՍՏԻ ԿԱՊԱԿՑՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀՈՒՇԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Բանասիր. գիտ. թեկնածու Ա. Գ. Բարսեղյան

Հիմնաբառեր: Տեքստ. տեքստի բաղադրիչներ. հենք, միջուկ, կապակցման միջոցներ, հուշագրությունը որպես տեքստ. հուշագրական երկի տեքստային առանձնահատկությունները:

Տեքստի լեզվաբանությունը գիտական համեմատաբար նոր ուղղություն է, որն ունի իր ուսումնասիրության առարկան և սկզբունքներն ու մոտեցումները: Մասնագիտական գրականության մեջ հայտնի է հետևյալ ընդհանուր սահմանումը. «Տեքստը համակարգված կառուցվածքային բարձրագույն ձև է, որ բովանդակում է հաղորդում աշխարհի մի հատվածի վերաբերյալ, կազմված է հեղինակի մտահղացումով, ունի կառուցվածքային (կոմպոզիցիոն), իմաստաբանական և գործաբանական (պրագմատիկ) միասնություն, վերամշակված է ըստ լեզվի գործառական և ոճական նորմերի»¹:

Հայտնի է նաև, որ տարբեր են կարծիքները տեքստի նվազագույն միավորի առանձնացման և անվանման մեջ: Այսպես՝ Գ. Ջահուկյանը տեքստին նվազագույն միավորը համարում է պարբերությունը (հինույթ): Հինույթի կամ հինույթների մեկ միասնական ամբողջությունը, որը հանդես է գալիս որպես ավարտուն տեքստ (հենք), կոչվում է լիահինույթ»²:

Տեքստերը մեծ մասամբ ունեն վերնագիր, որ փոխադարձ կապի մեջ է բուն տեքստի հետ՝ արտահայտելու հեղինակի հիմնական մտահղացումը, գաղափարը³: Բուն տեքստը հեղինակի գեղարվեստական և այլ կարգի մտահղացումների իրականացումն է, հուշեր, վավերագրություն, վիպական պատումների շարադրանք և այլն: Այդ շարադրանքն ունի երկու պլան. մի պլանում խոսվում է տվյալ նյութի մասին, երկրորդ պլանում հանդես են գալիս տարբեր

¹ B. A. Маслова, Современные направления в лингвистике, М., 2008, էջ 27:

² Գ. Ջահուկյան, Շարահյուսական ուսումնասիրություններ, Ե., 2003, էջ 63:

³ Հոդվածում օրինակները քաղում ենք Վ. Բահալյանի «Հայրս» հուշագրական վեպից:

հանգամանքներով իրար հետ կապված հերոսներ, որոնք զանազան պատմություններ են անում:

Վ. Իսահակյանի «Հայրս» վեպը, օրինակ, ներկայացնում է հեղինակի և ընթերցողի, տեքստի ու բովանդակության բոլոր կապերի մի ամբողջություն: Այստեղ պարբերությունների քանակը, ի տարբերություն նախադասությունների, ավելի սահմանափակ չէ: Տեքստի հատվածները տրոհված են բացատներով, նշվում են աստղանիշերով և այլն: Պարբերության բաղադրիչների իմաստային կապը մոտավորապես այնպիսին է, ինչպիսին որ է բարդ նախադասության մեջ մտնող պարզ նախադասությունների կապը:

Ամեն մի տեքստ ենթադրում է նախադասությունների, այնպես էլ առանձին պարբերությունների միջև կապերի ստեղծում: Բառերը, բառակապակցությունները, նախադասությունները, այնպես նաև ցուցաբառերը՝ որպես ներհամահենքային (ներկոնտեքստային) հանդես են գալիս իրենց նշանակման գործառությամբ, այդպես և կրկնությունը, որի ժամանակ փոխարինում չի կատարվում: Կրկնություն է նաև քերականական ժամանակաձևերի կրկնությունը:

Տեքստում պարբերությունները նույնպես կապվում են հատուկ միջոցներով, այսպես կոչված, նախաբերիչներով և հետաբերիչներով. առաջինով հղում է կատարվում նախապես ասվածին, օրինակ՝ *վերոհիշյալ, վերևում նշվածը* և այլն, իսկ երկրորդի դեպքում հղում է կատարվում ասելիքին՝ *հետևյալը, ստորև բերվող* և այլն: Վերջիններս ներտեքստային կապակցության եղանակ են:

Այսպես, Գ. Ջահուկյանը գրում է, որ «բուն տեքստային շաղկապների թիվը մեծ չէ՝ *այնուհետև, այնուամենայնիվ, ընդհակառակը, այսպիսով, արդ, այսուհանդերձ, վերջապես, վերջիվերջո, ընդամին* և այլն»:

«Կապակցական գործառույթ ունեն նաև ավանդական քերականական կապի միջոցները, որոնք առանձին նախադասությունների կապի միջոցներ են: Սրանք կապում են գերնախադասական (գերֆրազային) միասնությունների ավելի մեծ հատվածներ, պարբերություններ և այս պլանով ձեռք են բերում ներտեքստային կապի (կոհեզիայի) կարգավիճակ»⁴:

⁴И. Р. Гальперин, Текст как объект лингвистического исследования, М., 1981, էջ 78:

Ելնելով տեսական հիշյալ դրույթներից՝ կարելի է քննել յուրաքանչյուր տեքստ ըստ կապակցման միջոցների և եղանակների:

ա. Շաղկապներ և շաղկապական բառեր: Ներտեքստային շաղկապների դեր կարող են կատարել նաև բուն ներնախադասական շաղկապները: Շաղկապների ներնախադասական և ներտեքստային գործառության միջև տարբերություն կա: Ի տարբերություն ներնախադասական շաղկապների՝ ներտեքստային շաղկապական կապակցությունները նախադասությունների ոչ թե ներքին, այլ արտաքին կապեր են:

Պարբերության ներսում ևս տեղի է ունենում շաղկապով կապակցում: Օր.՝ «Էյզենշտեյնը ցանկանում էր տեսնել կինեմատոգրաֆիայի պատմության ամենանշանակալից վայրը Փարիզում (1): *Այսինքն* այն սրճարանի ներքնահարկը, ուր 1895 թվին, առաջին անգամ աշխարհում Լյումմեր եղբայրները ցուցադրեցին իրենց մի քանի րոպե տևող կինոժապավենները՝ «Գնացքի ժամանումը Լիոնի կայարան», «Բանվորների ելքը «Լյումմեր» գործարանից» և մի կատակերգություն, առաջինը աշխարհում՝ «Ջրված ջրողը» (2) (էջ 389):

Այստեղ 2-րդ նախադասությունը *այսինքն* շաղկապով է կապակցվում 1-ին նախադասության հետ՝ արտահայտելով բացահայտման հարաբերություն:

Նախադասությունները հաճախ կապակցվում են թվարկում արտահայտող այնպիսի գուգադրական կապակցություններով, որոնք հարում են շաղկապներին: Օր.՝ «Ընդմիջումից հետո բեմ բարձրացան *հռետորները* (1): *Նախ* խոսք առան*շվեյցարացիք* (2): Խոսում էին շատ հանգիստ, խաղաղ ձայնով, բայց և շեշտելով իրենց ավանդական չեզոքությունը (3): *Ապա ֆրանսիացիք* բեմ բարձրացան (4): *Նրանց* վերամբարձ, ճոռոմ ճառերը նման էին հետք չթողնող բառերի մի հրավառության (5):

Շաղկապները, բացի պարբերության ներսում առանձին նախադասություններ կապակցելուց, պարբերություններ են կապակցում՝ դառնալով արտաքին կապեր: Օր.՝ «Հայրս ինձ մխիթարելու համար տարավ կենդանաբանական այգի: ... Մի հատուկ կառուցված տնակի առջև տիրոջ նման հանդարտ զբոսնում էր մի դարչնագույն արջ: Բեռլինի սիմվոլն էր, բոլորի սիրելին, չորս կողմից կոնֆետներ էին նետում, նա էլ կուլ էր տալիս անմիջապես և խոնչելով, թաթով փորը շոյելով, յուրովի շնորհակալություն հայտնում (1): *Բայց* ինձ վրա ամենամեծ տպավորություն թողեց մինչև օրս հի-

շողության մեջ մնացած սպիտակ մկների քաղաքը: Մի մեծ ապակյա վանդակում, որ կառուցված էր միջնադարյան փոքրիկ գերմանական քաղաքի նմանողությամբ, եկեղեցիով և զանգակատնով, հրապարակի մեջտեղը դրված էր սրինգ նվագող տղայի շարժական արձանիկը: Ժամանակ առ ժամանակ նվագողը գլուխը շարժում էր և սրինգը նվագում, իսկ մկները վախեցած վագում էին դեսուդեն (2): *Սակայն* քաղաքի տերերը խոստումնազանց էին եղել ու չէին վարձատրել սրնգահարին, վերջինս էլ վրեժ լուծելու համար նորից էր եկել քաղաք, կանգնել հրապարակի մեջտեղը, հանել սրինգը և սկսել նվագել իր գիտցած ամենագեղեցիկ եղանակները» (3): (Էջ 44):

Բերված տեքստային հատվածում 2-րդ պարբերությունը 1-ին պարբերության հետ կապակցված է *քայքայ* ներհակական շաղկապով՝ արտահայտելով հակասման հարաբերություն. նույնպիսի հարաբերությամբ է կապակցված 3-րդ պարբերությունը 2-րդ պարբերության հետ՝ *սակայն* ներհակական շաղկապով:

Այնուհետև, 1-ին պարբերության 1-ին նախադասությունը ունի քերականորեն իրեն չկապված միջանկյալ նախադասություն՝ *այսպես էին կոչում նրան սիրով ու հարգանքով*, սակայն վերջինս իմաստային հավելում է արտահայտում հիմնական նախադասության մտքի նկատմամբ: 2-րդ պարբերությունը *այսպիսով* շաղկապական բառով կապակցվում է առաջին պարբերության հետ՝ արտահայտելով ընդհանրացման հարաբերություն: 4-րդ նախադասությունը 3-րդ նախադասության հետ կապակցվում է առանց շաղկապի՝ շարահարությամբ:

Ներտեքստային կապակցության եղանակ են, այսպես կոչված, *նախաբերությունը* և *հետաբերությունը*, որոնք կապում են տեքստի տարբեր մասերը: Նախաբերության դեպքում հղում է կատարվում նախապես ասվածին, այն ինչ հետաբերության դեպքում համապատասխանաբար հղում է տրվում ասելիքին: Օրինակ՝ «Ոտքերը տանում էին նրան դեպի հրապարակում գտնվող Ազոլոյի միակ սրճարանը՝ «Կաֆեն», ուր նստում էր տերասում, նայում էր փողոցի եռուզեռին, իտալական թերթեր կարդում» (1): «*Ինչպես ասացի*, հայրս այս սրճարանում ծանոթացավ Վենետիկի երեք արվեստագետների հետ... Վենետիկցիներից մեկը բավականին հոչակ վայելող նկարիչ Տոգին էր, մյուսը բանաստեղծ էր, երրորդը, որը եռյակի ամենահամեստն էր, երգահան էր» (2) (Էջ 180):

2-րդ պարբերության *ինչպես ասացի* միջանկյալ նախադասությունը, որը նաև նախաբերիչ է, ուժեղ կապ է ստեղծում նախապես ասվածի (էջ 175) հետ՝ որպես հեռացած կրկնություն:

Նա հենց այդ օրերին գրել է հետևյալ ցատումնալից բանաստեղծությունը.

Հետևյալ հետաբերիչով՝ որպես կապակցության եղանակ, հրդում է կատարվում ասելիքին՝ բանաստեղծությանը. «Ասա մեզ, Եվրոպա, ո՞ւր ես շտապում... (էջ 93):

բ. Միջանկյալ բառեր, բառակապակցություններ, նախադասություններ: Տեքստի այս միավորները վերաբերականների նման արտահայտում են խոսողի տրամադրությունը (հաստատում, ժխտում, երկբայում, բացատրություն, իմաստային հավելում և այլն) նախորդ նախադասության կամ նախադասությունների ասվածի նկատմամբ: Դրանք նման համատեքստում կատարում են կապակցական դեր: Օր.՝ «Ծովն ալեկոծված էր, անձրևը վերածվում է փոթորկի (1): Նավապետը, *առանց կանգ առնելու միջանկյալ կայարանում*, սլանում է դեպի Գրան Կանալ, որպեսզի ապաստան գտնի, իսկ այնտեղ դրությունն ավելի վատ էր (2): Սկսվել էր, *այսպես կոչված՝* ակվա ալտան՝ բնության տարերային երևույթը, երբ ծովի ջրերը բարձրանում և հեղեղում են քաղաքը» (3):

2-րդ նախադասության *առանց կանգ առնելու միջանկյալ կայարանում* և 3-րդ նախադասության *այսպես կոչված* միջանկյալ բառակապակցությունները հաստատում են ծովի ալեկոծված լինելը՝ որպես կապակցության միջոցներ:

Բերենք մեկ այլ օրինակ՝ «Երիտասարդը սիրալիր բացատրեց, որ ինքը՝ Պիերը (*այդպես էր նրա անունը*) ծնվել է Պետերբուրգում (1): Պատմեց, որ իր հայրը Պետերբուրգում զբաղեցրել է դիվանագիտական մեծ պաշտոն, իտալացի է եղել (գուցե ընդամենը խոհարար է եղել մի ազնվականի տանը, բայց հավատանք Պիերին), իսկ մայրը բանաստեղծուհի է եղել և բավականին հոչակ է վայելել պետերբուրգյան գրական շրջաններում» (2):

2-րդ նախադասությունը *գուցե ընդամենը խոհարար է եղել մի ազնվականի տանը, բայց հավատանք Պիերին* միջանկյալ նախադասությամբ կապակցվում է 1-ին նախադասության հետ՝ արտահայտելով երկբայական վերաբերմունք:

բ. Ուրիշի ուղղակի մեջբերվող խոսք: Ուրիշի ուղղակի մեջբերվող խոսքի ներմուծելով՝ փոխվում են հաղորդման կողմերը, կարող

են փոխվել տվյալ պարբերության համար բնորոշ կապակցության միջոցներն ու եղանակները և պարբերության մեջ ներդրվել ուրիշ հաղորդմանը հատուկ միջոցներն ու եղանակները: Ինչպես հեղինակային ընդմիջարկումները, ուրիշ հեղինակներից կատարված մեջբերումները, օրինակները, հերոսների մտքերը, ուրիշների հաղորդումների վերարտադրությունը:

Գրավոր տեքստում, հատկապես հուշագրական վեպում, հեղինակը իր խոսքից կարող է անցում կատարել հերոսի ուղղակի մեջբերվող խոսքին, մի հերոսի ուղղակի խոսքից մյուսին: Սրանք սովորաբար առանձնացվում են որպես պարբերություններ, սկսվում նոր տողից և հերոսների ուղղակի խոսքից առաջ անջատման գիծ է դրվում: Բերենք հետևյալ օրինակը. «Ախորժակով ուտում էինք մեր հացիկները և խմում սուրճը: Չարենցը հարցրեց ինձ. / - Վիգեն, դու հայերեն կարդո՞ւմ ես: / - Այո, - պատասխանեցի ես: / - Իսկ իմ գրվածքներից կարդացե՞լ ես: / - Իհարկե: / - Եվ ո՞րն ես ավելի շատ հավանել: / - «Ամենապոեմը»: / - Իսկ իմ մյուս պոեմները կարդացե՞լ ես: / - Այո, մյուսներն էլ: / - Պոեմներիցս ո՞րը ամենաշատը քեզ դուր եկավ: / - Դարձյալ «Ամենապոեմը», - պատասխանեցի առանց վարանմունքի: / Նա զարմացած ժպտաց և մտածկոտ ասաց. - Գուցե դու իրավացի ես, ես այդ պոեմը գրելեմ 1920 թվին, տակավին շատ երիտասարդ: (էջ 222):

Հարցուպատասխանական այս ամբողջ հատվածը երկխոսություն-մեջբերվող խոսքի տեքստային միավորների փոխհաջորդման լավագույն օրինակ է վեպում:

գ. Կրկնությունը որպես տեքստի կապակցման եղանակ: Տեքստի կապակցումն իրականացնելու կարևոր եղանակ է կրկնությունը: «Հայրս» վեպում, օրինակ, կրկնվում են ոչ միայն բառերը, բառակապակցությունները, նախադասությունները, պարբերությունները, այլև բայի քերականական ժամանակաձևերը: Դրանցից բացի՝ տեքստի նյութի հետ կապված շատ է նաև անունների, հատկապես հատուկ անունների կրկնությունը:

Դրանք լինում են տարբեր բնույթի: Դրանցից է հեռահար կրկնությունը, որը ուղեկցվում է հիշեցնող արտահայտություններով (*ինչպես ասացի, վերևում նշվեց* և այլն), այլև տողերի միջև բացատներ թողնելով՝ աստղանիշերով և այլն: Կրկնվող կապեր են ստեղծվում ոչ միայն պարբերության մեջ մտնող նախադասությունների, այլև առանձին պարբերությունների միջև: Օրինակ.՝ այսպես՝

«Բեռլինում կյանքը գնում էր իր ընթացքով: Հայրս և իր բարեկամները ապրում էին հույսերով, թե ապագան մեր հայրենիքի համար բարի կլինի (1): Ամեն առավոտ *հայրս* գնում էր իր ծառայությանը, իսկ ես, որ դպրոց չէի գնում, մնում էի *տանը*, ձանձրանում էի, նայում էի լուսամուտից դուրս: Մեր *տան* դիմաց մի մանկատուն կար, մեծ բակ ուներ, որտեղ գերմանացի երեխաները. բոլորն էլ շեկ, ակնոցավոր, փայտե հրացաններով և թրերով պատերազմ էին խաղում (2): Հայրս ինձ մխիթարելու համար տարավ կենդանաբանական այգի: Վայրը, ուր գտնվում էր այգին, այդ տարիների Բեռլինի ամենաշխույժ կենտրոնն էր» (3): 1-ին, 2-րդ, 3-րդ պարբերությունները կապակցվում են *հայրս* բառի կրկնության եղանակով: 2-րդ պարբերությաններսում 1-ին և 2-րդ նախադասությունները կապակցվում են *տուն* բառի կրկնությամբ:

Տեքստում քերականական տարբեր իրողություններ առանձին-առանձին կարող են հանդես գալ կրկնությամբ՝ ստեղծելով կառուցվածքի յուրօրինակություն: Այսպես, բայի անցյալ կատարյալի հիմքից կազմվող քերականական ժամանակաձևերի կրկնությունը հետևյալ օրինակում առաջ է բերել խոսքի ուրույն տպավորություն. «ՀՕԿ-ում *էր*, հայրս առաջին անգամ *տեսավ* մի հայրենանվեր երիտասարդ բանվոր բանաստեղծի՝ Միսակ Մանուշյանին: Նա որք *էր* և *գաղթել էր* Մերձավոր Արևելքից: Ուշադրություն *նվիրեց* նրա առաջին գրվածքներին, *քաջալերեց, տպեց* «Զանգուում»: (Էջ 360):

դ. Կապակցական դեր են կատարում գոյականը, ածականը, թվականը, մակբայը, բայը, վերջինիս հատկապես դերբայական ձևերը:

Կապակցական դեր կատարող գոյականով հաճախ մասնավորվում է նախապես ասվածը՝ ընդհանուր հասկացությունը կամ կատարվում է հակառակ երևույթը: Օրինակ՝ «Հայրս Մուրադ-Ռաֆայելյան վարժարան իր առաջին այցելությունների ընթացքում անակնկալ մտնում է մի *դասարան* և տեսնում, որ *խոջան* թուրքերեն է դասը վարում, շատ գայրացած է, ուղիղ միաբանության գլխավորի մոտ՝ բողոքելու (1): Բանաստեղծի բոցավառ և համոզիչ ելույթից հետո աբբահայրը գրկում է *խոջային* դասերից (2): *Այսպիսով* խեղճը մնում է առանց աշխատանքի, բայց քանի որ բավական լավ էր տիրապետում ֆրանսերենին, նրան են հանձնում ցածր *դասարաններում* ֆրանսերենի *ուսուցումը* (3): Բարձր դասարանների *ուսուցումը* հանձնված էր Փարիզից եկած աբբա *Շյուստին* (4): Այս *միջա-*

դեպքը ավարտվեց նրանով, որ *հայրս* և *Խոջան* լավ բարեկամներ դարձան» (5):

Այստեղ *միջադեպը* ընդհանուր բնորոշումով արտահայտվում է այն, ինչ որ առավել մասնավոր ձևերով նկարագրված է նախորդ նախադասությունների մեջ: Բացի *միջադեպը* գոյականով կապակցումից՝ կապակցում է կատարվում (դասարան, Խոջա, հայրս, ուսուցում) գոյականների կրկնությամբ և *այսպիսով* շաղկապական բառով 3-րդ նախադասությունն է կապակցվում նախորդ նախադասությունների հետ՝ արտահայտելով ընդհանրացման հարաբերություն:

Այդպես նաև այն դեպքում, երբ ածականը կապակցական դեր կատարելիս հաճախ հանդես է գալիս գոյականի հետ միասին՝ բնութագրելով նախորդ նախադասության կամ նախադասությունների մեջ նկարագրված առարկան, երևույթը և այլն: Օրինակ. «Հայրս *քարտուղարին* հայտնեց այցելության նպատակը, իր ազգանունը (1): *Քարտուղարը* գնաց, քիչ անց դուռը բացվեց, և Հովհաննես-Խանն անձամբ երևաց (2): *Խոշորակազմ մարդ* էր, *երկայն սև բեղերով* (3): *Նա* շատ սիրավիր ընդունեց մեզ և հրավիրեց իր շքեղ առանձնասենյակը» (4): (Էջ 40): Այստեղ 1-ին և 2-րդ նախադասությունները կապակցվում են կրկնությամբ (*քարտուղար*): 3-րդ նախադասությունը կապակցվում է երկրորդ նախադասության հետ ածականի և գոյականի կապակցությամբ՝ բնութագրելով Հովհաննես-Խան անձին: 4-րդ նախադասությունը 2-րդ, 3-րդ նախադասությունների հետ կապակցվում է *նա* դերանունով՝ փոխարինման գործառույթով:

Երբեմն ածականը բնութագրում է նախորդ նախադասություններում նկարագրված անձին՝ կատարելով կապակցական դեր: Օրինակ՝ «Խորհրդային պատվիրակությունը երևաց. Նրանք մշտապես միասին ու կազմակերպված շարքով էին գալիս (1): *Նրանց* միջից ինձ շատ էր գրավել և հետաքրքրել Բորիս Պաստերնակը (2): *Նա* ուրիշներին էլ էր շատ հետաքրքրել (3): *Կարծես թե* նրա անձից մի լույս էր ճառագում (4): *Բարձրահասակ էր, թուխ*» (5): 2-րդ նախադասությունը 1-ին նախադասության հետ կապակցվում է *նրանց* դերանունով՝ փոխարինման գործառույթով: 3-րդ նախադասությունը 2-րդ նախադասության հետ կապակցվում է *նա* դերանվան միջոցով՝ դարձյալ փոխարինման գործառույթով: 4-րդ նախադասությունը 2-րդ, 3-րդ նախադասությունների հետ կապակցվում է

կարծես թե համեմատության շաղկապով՝ արտահայտելով համապատասխանության ու նմանության հարաբերություն: 5-րդ միակզմ նախադասության *բարձրահասակ, թուխ* ածականներով բնութագրվում է նախորդ նախադասությունների անձը (Պաստերնակ)՝ կատարելով կապակցական դեր:

Մակբայները ևս հանդես են գալիս կապակցական դերով: Իրենց տարբեր իմաստներով (Ժամանակ, տեղ, չափ, ձև և այլն) կապ են ստեղծում տվյալ և նախորդ նախադասությունների միջև:

Տեքստում բայի դիմավոր ձևերը կապակցող դերով քիչ են գործածական: Հանդիպում ենք գործողության ընդհանուրի հակադրությանը մասնավոր երևույթով արտահայտելուն, և հակառակը, որով կապ է ստեղծվում համապատասխան նախադասությունների միջև:

Կապակցական դեր են կատարում դերբայական ձևերը, հատկապես հարակատար, ենթակայական, անորոշ դերբայները: Օր. «Արվեստի սիրահարները շատ երկրներից հատուկ գալիս էին Մոսկվա՝ այդ թանգարանը տեսնելու (1): Մոսկվա գտնված օրերիս երկու անգամ *այցելեցի* (2): Այնտեղ *այցելելը* նման էր մի հրաշագեղ երազ տեսնելուն» (3): (Էջ 512): Այստեղ 3-րդ նախադասությունը *այցելել* անորոշ դերբայը՝ գոյականաբար գործածությամբ, կապակցում է 2-րդ նախադասության հետ:

Գ. Զահուկյանը նկատում է, որ «դերանունը որպես կապակցող բառ երկու գործառույթ ունի: Առաջինը ըստ էության իրադրական, երկրորդը՝ կոնտեքստային-իրադրական: Առաջին դեպքում նրանց նշանակությունը համապատասխանում է անմիջական ակտին, երկրորդ դեպքում հանդիսանում է նշանների նշան՝ ցույց տալով հարևան միավորի նշանակությունը, նույնպես կապված իրականության հետ միջնորդավորված ուրիշ լեզվական միավորի միջոցով»⁵: Օր.՝ Այսպես՝ «Այս իրարանցումից հետո մենք մտերմացանք *Լի Կաուզիի ընտանիքի* հետ (1): *Կինը* մնաց Վենետիկում, իսկ *Ջի-րոլամոն* ընդհատակյա գործում էր Բտալիայի հարավում (2):

Հիսուն տարի հետո նորից կապ հաստատեցի *նրա* հետ (3): 1974 թիվն էր, հորս 100-ամյակի հոբելյանի նախօրյակին նամակ էի գրել *նրան* և հրավիրել, որ գա Երևան, մասնակցի հոբելյանական հանդեսներին (4): ...*Լի Կաուզին* մահացավ 1977 թվին (5): Նա

⁵ Գ. Բ. Джаукян, *Универсальная теория языка*, М., 1999, էջ 203:

Իտալիայի սենատոր էր, ղեկավարում էր պայքարը սիցիլիական մաֆիայի դեմ» (6): (էջ 108): Առաջին պարբերության 2-րդ նախադասությունը՝ *կին* և *Ջիրոլամոն* գոյականներով կապակցվում է 1-ի նախադասության *ընտանիք* գոյականի հետ՝ արտահայտելով մասնավորման հարաբերություն: Երկրորդ պարբերության *նրա* և *նրան* դերանունները կապակցվում են առաջին պարբերության *Լի Կաուզի* հետ՝ փոխարինման գործառնությով: 6-րդ նախադասության *նա* դերանունը կապակցվում է 5-րդ նախադասության *Լի Կաուզի* հետ փոխարինման գործառնությով: Երկրորդ պարբերության *Իտալիա* և *Լի Կաուզի* հատուկանունները կապակցվում են առաջին պարբերության նույնանուն գոյականների հետ կրկնության եղանակով:

Եզրակացություններ: 1. Տեքստը կապակցված ամբողջություն է, որը իրականանում է որոշակի միջոցներով և եղանակներով՝ պայմանավորված նյութի և մտահղացման ամբողջությամբ:

2. Տեքստի կառուցվածքի լեզվական առանձնահատկությունները քննությունը ցույց է տալիս, որ պարբերություն կազմող նախադասությունների կապերն ավելի սերտ են, քան առանձին պարբերությունների կապերը, սրանց կապերն էլ ավելի սերտ են, քան առանձին հատվածների կապերը:

3. Տեքստի նման կապակցումների տարբերությունները պայմանավորված են նախադասությունների առավել ինքնուրույնությամբ:

Գրականություն

Маслова В. А., Современные направления в лингвистике, М., 2008:

Ջահուկյան Գ. Բ., Շարահյուսական ուսումնասիրություններ, Ե., 2003:

Гальперин И.Р., Текст как объект лингвистического исследования, М., 1981:

Джаукян Г.Б., Универсальная теория языка, М., 1999:

Ключевые слова: текст. компоненты текста, база, ядро, грамматические средства сочетания, языковые особенности мемуарного текста.

А. Г. Барсегян - Применение средств связей текста в мемуаристике. -Текст представляет собой связное целое, реализуемое определенными средствами и способами, полностью обусловленное материальной идеей. Исследуя лингвистические особенности строения последнего, мы заметили, что

связи предложений, составляющих абзац, ближе, чем связи отдельных абзацев, их связи даже ближе, чем соединения отдельных частей. Это обусловлено большей независимостью предложений.

Keywords: text, components of text, base, kernel of text, grammatical means of connection, linguistic peculiarity of text.

A. G. Barseghyan - Use of Means of Text Connection in Memoirs. - The text is a coherent whole, realized by certain means and methods, conditioned entirely by the material and idea. Introducing, examining the linguistic features of the structure of the latter, we noticed that the connections of the sentences that make up the paragraph are closer than the connections of individual paragraphs, their connections are even closer than the connections of individual parts. It is conditioned by the more independence of the sentences.